

Міжвідомча координація у системах розвитку дітей раннього віку: підхід Primokiz

- ▷ Координування дій між секторами є принципово важливим для надання стабільних послуг для дітей раннього віку.
- ▷ Програма Primokiz призначена для надання підтримки місцевим органам влади у розробці комплексних стратегій у сфері розвитку дітей раннього віку.
- ▷ Фонд Якобса (Jacobs Foundation) ініціював програму Primokiz у Швейцарії і сьогодні реалізує її у Румунії в партнерстві з ISSA.

Константина Рунцу,
старший менеджер
програми

Міхаела Іонеску,
директор програми
Міжнародна асоціація
«Крок за кроком» (The
International Step by
Step Association, ISSA)
(Лейден, Нідерланди)

Філін Циммерлі,
менеджер програми,
Фонд Якобса (Цюрих,
Швейцарія)

Кристина Бока,
координатор відділу
навчання дітей
раннього віку, Центр
освіти і професійного
розвитку «Крок за
кроком» (Бухарест,
Румунія)

Послуги у сфері розвитку дітей раннього віку надають у рамках широкого спектра програм, що їх реалізують здебільшого у секторах освіти, охорони здоров'я і соціального забезпечення. Хоча ключовим завданням усіх цих послуг є забезпечення найкращого старту в житті для дітей і їхніх сімей, під час надання кожної з таких послуг ураховують характерні лише для неї принципи, цінності, нормативну базу, професійну культуру і практику. Все це часто-густо приводить до нестабільного надання послуг або припинення їх надання взагалі, а також до неоднорідної якості послуг.

Враховуючи викладене вище, нещодавні політики й ініціативи досліджень свідчать про необхідність перегляду нашого підходу до дітей і дитинства, а також потребують планування і реалізації збалансованих заходів, метою яких є надання дітям і їхнім сім'ям широкого спектра високоякісних послуг, завдяки яким буде забезпечено для дітей найкращий старт у житті й створено умови для їх навчання і виховання. Є потреба у погоджених і добре скоординованих послугах, позаяк міцне здоров'я, харчування, безпека, піклування, що має відклик, і можливості для раннього розвитку мають однаково важливе значення для розвитку дитини (Всесвітня організація охорони здоров'я та ін., 2018).

Такі потреби підтверджуються результатами досліджень, які свідчать, що надання скоординованих і погоджених послуг позитивно впливає на дітей (наприклад, поліпшуються поведінка, соціальні навички і знання), батьків і сім'ї (зокрема, з'являється більше вільного часу для пошуку роботи, збільшуються можливості для працевлаштування, підвищується рівень фінансового добробуту), а також на осіб, які працюють із дітьми раннього віку (покращуються професійні навички і професійний розвиток) (Іонеску та ін., 2017).

Крім того, потреба в координації послуг базується на прогресивному універсалізмі, який вважають ефективним підходом до розв'язання проблем нерівності на ранніх етапах, для посилення рівності і створення рівних можливостей. Завдяки цьому підходу послуги стають доступними для всіх, створюється безперервний процес навчання і виховання, а особливі послуги надають сім'ям і дітям із додатковими потребами. Цей підхід також забезпечує надання послуг, що варіюються від соціального втручання до захисту дітей.

Одним із основоположних принципів міжнародної асоціації «Крок за кроком» (ISSA) є приказка: «Щоб виростити одну дитину, потрібне ціле село». У цьому аспекті робота ISSA зосереджена на потребі горизонтальної і вертикальної координації послуг, що допоможе задовольнити потреби й захистити права

дітей і їхніх сімей, а також надати кожній дитині необмежені можливості для оптимального розвитку й добробуту. На додаток до інших ініціатив, ISSA взяла на озброєння зарекомендований підхід Primokiz, що дасть змогу створити місцеву комплексну й погоджену стратегію у сфері розвитку дітей раннього віку.

Досвід, здобутий на основі контексту різних країн

Координування послуг є тривалим процесом. ISSA взяла на себе обов'язок обов'язково пройти шлях координування послуг у сфері розвитку дітей раннього віку й уже почала робити свій внесок у поширення інформації, використовуючи для цього різноманітні механізми. Принципи, які лежать в основі загального підходу й філософії спільної роботи, мають ключове значення для кожної ініціативи, спрямованої на координацію між різними секторами, з метою створення умов для оптимального розвитку дітей за допомогою надання високоякісних послуг.

На цих принципах було акцентовано увагу у проєкті INTESYS¹, де ISSA відіграла важливу роль у створенні інструментарію, який дає можливість учасникам систем розвитку дітей раннього віку на різних рівнях налагоджувати горизонтальний і вертикальний діалог і формувати спільними зусиллями шляхи для співробітництва і координування. Результати проєкту INTESYS чітко засвідчили, що єдиного шляху до інтеграції немає. Будь-які зусилля з метою інтеграції можуть мати як висхідну (безпосереднє надання, суспільство, батьки), так і низхідну (міжвідомче управління, політики і стратегії) спрямованість, при цьому всі вони мають бути погоджені й ґрунтуватися на трьох конститутційних елементах:

- 1 спільне бачення і спільне розуміння всіма зацікавленими сторонами;
- 2 ключові чинники на підтримку інтеграції;
- 3 якісні практики.

1 Проєкт INTESYS ініціювала Європейська комісія на основі програми Erasmus+ і проєктів Key Action 3 – Forward Looking Cooperation. Реалізацію було розпочато у листопаді 2015 року, проєкт тривав до квітня 2019 року у чотирьох країнах: Бельгії, Італії, Португалії і Словенії).

Як свідчать результати, ефективність руху у напрямі інтеграції залежить від безперервного процесу планування, реалізації та аналізу, завдяки якому беруть до уваги як потреби дітей і сімей, так і можливості та спроможності усіх учасників процесу.

Враховуючи роль ISSA у розвитку можливостей для поширення інформації про поліпшення якості послуг у сфері розвитку дітей раннього віку у різних країнах, цілеспрямовані зусилля асоціації щодо міжвідомчої координації систем у цій сфері здобули визнання Фонду Якобса, який надав ISSA ліцензію Primokiz із метою застосування цього підходу в інших країнах.

Підхід Primokiz

Програму Primokiz, метою якої є підтримка муніципалітетів, міст і кантонів у розробці комплексних стратегій у сфері розвитку дітей раннього віку, ініціював Фонд Якобса у 2012 році. У момент запуску програми її учасниками були 18 невеликих і середніх міст і три кантони Швейцарії. Експерти з питань розвитку дітей раннього віку співробітничали з містами й кантонами, які брали участь у програмі, з метою проведення ситуаційного аналізу й залежно від його результатів формулювали комплексну стратегію, спрямовану на встановлення зв'язку між запланованими й чинними програмами навчання і виховання дітей раннього віку таким чином, щоб досягти максимально можливого впливу й забезпечити відповідність таких програм різноманітним інтересам дітей і їхніх сімей, які мешкають на території відповідного муніципалітету або кантону.

У цього підходу є дві унікальні особливості: він об'єднує адміністративні органи з політичною сферою і приватними особами, які працюють у сфері розвитку дітей раннього віку (горизонтальне й вертикальне співробітництво) і доносить думку про те, що питання розвитку раннього віку мають наскрізний характер і належать до зони відповідальності освіти, соціальних послуг і охорони здоров'я.

Враховуючи успіх програми Primokiz і високий попит на неї, у 2016 році Фонд Якобса вирішив ввести в дію розширену версію програми за назвою Primokiz², створивши для цього партнерство з Фондом Роджера Федерера і Швейцарським фондом охорони здоров'я, який став партнером із реалізації. Нині програму Primokiz² реалізують майже у 30 містах Швейцарії, і заплановано долучення ще 50 міст як учасників цього проекту. Міста отримують підтримку щодо розробки комплексних стратегій у сфері розвитку дітей раннього віку з метою створення структурних умов і програм, що відповідають потребам дітей і їхніх сімей.

Розширення масштабів підходу Primokiz

У 2015 році підхід Primokiz було успішно застосовано у Німеччині, що сусідить із Швейцарією, де його внесли до національної програми Qualität vor Ort («Якість на місцевому рівні»), оскільки політичні й громадські структури Німеччини й Швейцарії мають багато спільних характеристик. Програму реалізовував Німецький фонд із питань дітей і юнацтва (Deutsche Kinder- und Jugendstiftung) за підтримки Федерального міністерства з питань сім'ї, людей старшого віку, жінок і молоді Німеччини, а також Фонду Якобса. Окрім покращення якості послуг у сфері розвитку дітей раннього віку й організації «Діалогу з питань навчання дітей раннього віку», програма пропонує підтримку 20 муніципалітетам Німеччини у розробці комплексних стратегій розвитку дітей раннього віку, що ґрунтуються на підході Primokiz.

«Цей підхід об'єднує адміністративні органи з політичною царинною і приватними особами, які працюють у сфері розвитку дітей раннього віку, й доносить думку про те, що питання розвитку дітей раннього віку мають наскрізний характер»

Оцінювання, проведене після завершення першого етапу програми Primokiz у Швейцарії, засвідчило, що майже в усіх містах-учасниках позитивні рішення було отримано від представників влади, які вітають стратегії і погодилися на запропоновані заходи, а також надали фінансування для їх реалізації. Ба більше, було отримано інформацію про налагодження співпраці й координації як між секторами освіти, охорони здоров'я і соціальних послуг, так і між особами, які працюють у цих секторах. Завдяки процесу участі отримала розвиток загальна обізнаність і було створено глибше розуміння важливості розвитку дітей раннього віку.

Також було зроблено одноставний висновок про те, що для успішного розроблення стратегії ключове значення мають безперервна підтримка і участь представників влади, які ухвалюють політичні рішення. Такий позитивний ефект зауважено і в тих муніципалітетах Німеччини, які все ще перебувають у процесі остаточного формулювання своїх стратегій.

Румунія росте разом із вами

«Для успішної розробки стратегії ключове значення мають безперервна підтримка і участь представників влади, які ухвалюють політичні рішення»

ISSA продовжує підвищувати обізнаність про важливість розроблення координованої стратегії і надання послуг у сфері розвитку дітей раннього віку, використовуючи для цього довготерміновий досвід у цій галузі, нещодавно отримані результати проекту INTESYS і додаткову підтверджену інформацію, зібрану в результаті застосування підходу Primokiz. Нині ISSA у партнерстві з Фондом Якобса, Центром освіти і професійного розвитку «Крок за кроком» і ЮНІСЕФ реалізує в Румунії розраховану на чотири роки ініціативу, спрямовану на пошук нових шляхів розроблення, планування і надання послуг у сфері розвитку дітей раннього віку і їхніх сімей за допомогою активного співробітництва і координування на рівні міст або муніципалітетів.

Мета цієї ініціативи, що має назву «Румунія росте разом із вами», полягає у кардинальній зміні координат, виводячи на перше місце політики і практики у сфері розвитку дітей раннього віку в країні й водночас обґрунтовуючи важливість високої якості послуг у цій галузі. Окрім інших моделей і методологій, підхід Primokiz буде застосовано для сприяння побудові надійної і багатогранної системи адміністративних, професійних і приватних агентів, які у співпраці проаналізують наявну ситуацію, створять концепцію надання послуг у сфері розвитку дітей раннього віку в майбутньому й побудують вертикальні й горизонтальні зв'язки між секторами охорони здоров'я, соціальних послуг і освіти, а також між усіма відповідними структурами й зацікавленими групами.

Підхід Primokiz буде застосовано у двох пілотних областях Румунії, а також в одному з районів Бухареста. Дві області, що їх вибрали для участі у проекті «Румунія росте разом із вами», висловили велику зацікавленість у проекті й зауважили про необхідність надання високоякісних послуг у сфері розвитку дітей раннього віку, що дають змогу якнайкраще задовольнити потреби місцевого населення.

Проект буде реалізовано на основі вже наявних місцевих програм, досвіду і знань із метою підвищення якості послуг у сфері розвитку дітей раннього віку, а також досвіду ЮНІСЕФ і Центру освіти й професійного розвитку «Крок за кроком» щодо підтримки високої якості послуг для дітей раннього віку.

Досвід і основні знання, отримані в обох країнах, буде використано для поширення комплексного підходу до послуг розвитку дітей раннього віку на національному рівні. На початковій стадії проект охоплюватиме майже 60 видів послуг для дітей, починаючи від народження і до досягнення шестирічного віку. Глобальним завданням проекту упродовж чотирьох років

його реалізації є збільшення кількості послуг для дітей раннього віку до 100, враховуючи як традиційні (дитячі садки і ясла), так і додаткові послуги. Майбутні плани у партнерстві з Фондом Якобса й ISSA передбачають продовження реалізації партнерської програми в Румунії і пошук можливостей для застосування підходу Primokiz у двох інших країнах.

➔ Ця стаття доступна за посиланням: earlychildhoodmatters.online/2019-11

ПОСИЛАННЯ

Ionescu, M., Trikić, Z., and Pinto, L. M. (2017). *INTESYS Toolkit. Towards Integrated Early Childhood Education and Care Systems – Building the foundations*. Матеріал доступний за посиланням: <http://www.europe-kbf.eu/en/projects/early-childhood/intesys/toolkit> (accessed February 2019)

World Health Organization, UNICEF & World Bank Group. (2018). *Nurturing Care for Early Childhood Development: A framework for helping children survive and thrive to transform health and human potential*. Geneva: World Health Organization. Матеріал доступний за посиланням: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272603/9789241514064-eng.pdf> (accessed February 2019)